

وزارت آموزش و پرورش
اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان
معاونت آموزش ابتدایی
اداره تکنولوژی و گروه های آموزشی

سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰

درسنامه فارسی خوانداری

پایه ششم

آذر و دی

به نام آن که جان را فکرت آموخت

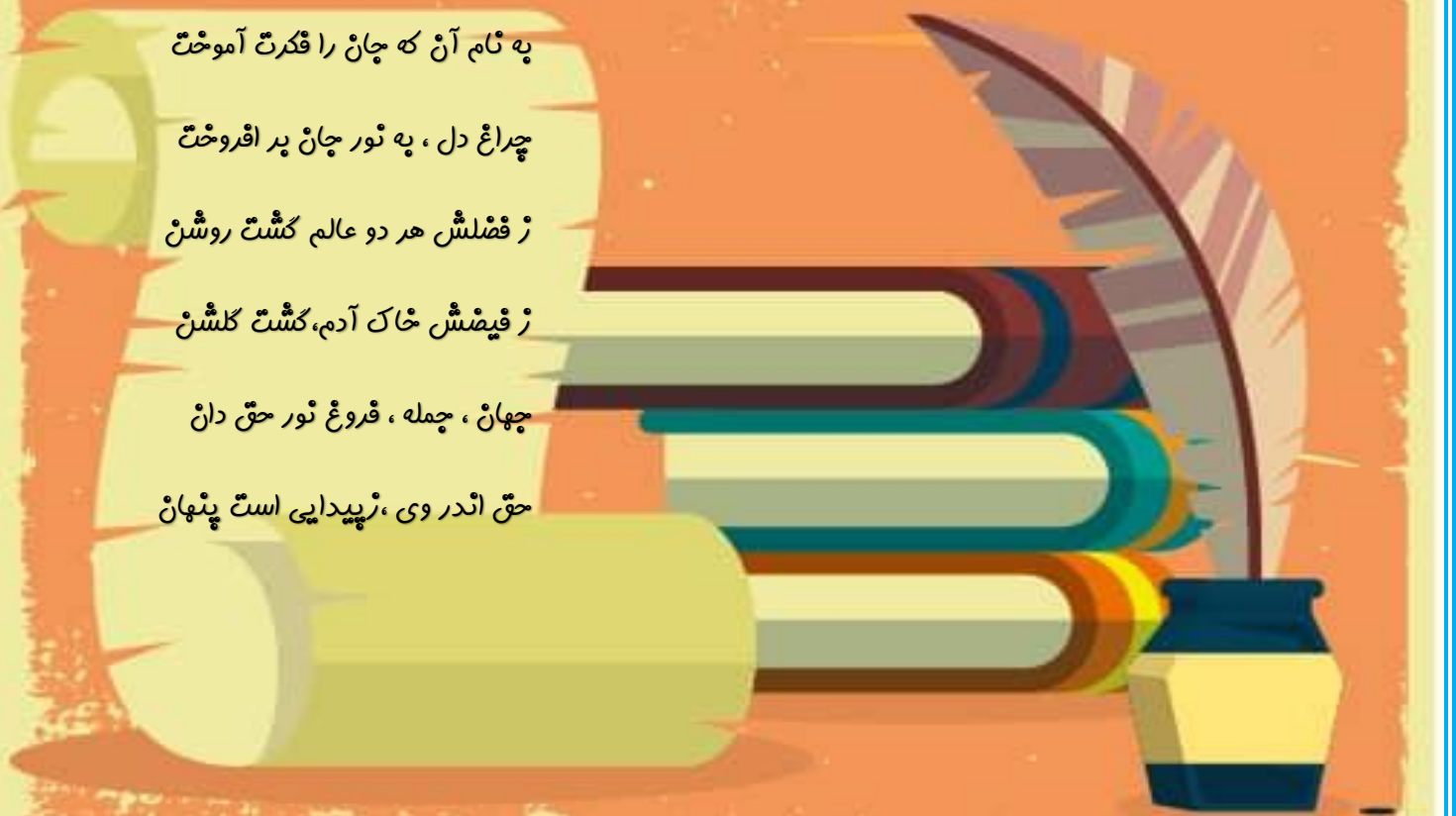
چراغ دل ، به نور جان بد افروخت

ز فضلش هر دو عالم گشت روشن

ز فیضش خاک آدم، گشت گلشن

جهان ، جمله ، فروغ نور حق دان

حق اندر وی ، ز پیدایی است پنهان

درس ۹ رنج هایی

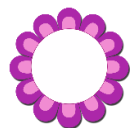
کشیده ام که می‌رس

واژه‌نامه

طرز: شیوه، روش	تالیف: نوشتن کتاب
باور: عقیده، اعتقاد	تلفظ: برزبان آوردن کلمه، سخن گفتن
مفصل: کامل	شهرت: معروفیت، معروف گردیدن
واداشت: مجبور کرد	هجری شمسی: تاریخ خورشیدی
آیات: جمع آیه، نشانه‌ها	معلومات: اطلاعات، سواد
فراگرفتن: یاد گرفتن	خنجر: شمشیر کوتاه نوک تیز، دشنه
دایره المعارف: کتابی است که تمام لغات و اصطلاحات علمی و ادبی یک زبان به ترتیب هجا در آن ثبت شده است.	
جاودان: همیشگی	حجره: غرفه - اتاق
عَلَمه: دانشمند	پایبند: گرفتار، وابسته
معتبر: با اعتبار، ارزشمند	تمدن: زندگی شهرنشینی
غریب: نا آشنا، بیگانه	متمدن: شهرنشین
به تدریج: کم کم	رحمه الله علیها: رحمت خداوند بر آن‌ها باد
درگذشت: فوت کرد، مرد	نقل: جابجا کردن، بیان کردن سخن
متون: جمع متن، نوشته‌ها	معتبر: با اعتبار، ارزشمند

★ فرزندم! معنی واژه‌های زیر را از واژه‌نامه آخر کتاب پیدا کن و بنویس.

رحلت :	هجری:	معاصر:
دار و ندار :	تاخیر:	تعلیم:

★ دلبندم! از روی متن کتاب بخوان و سپس به معنی نثرها و بیتها و نکات آنها دقت کن.

معنی نثرها :

این کار بی هیچ تاخیر و درنگی ، بیرون از بیماری چند روزه و دو روز رحلت مادرم (رحمة الله علیه) که این شغل تعطیل شد ، ادامه یافت.

معنی: این کار (نوشتن لغت نامه) بدون هیچ درنگ و مکث کردن ، به غیر از چند روز بیماری و دو روزی که مادرم (که رحمت خداوند بر او باد) فوت کردند ؛ ادامه داشت و لحظه‌ای تعطیل نشد.

مرا هیچ چیز جز مظلومیت مشرق در مقابل ظالمین ستمکار مغربی به تحمل این رنج سنگین وا نداشت.

معنی : هیچ چیز من را بجز مظلومیت مشرق در مقابل ظالمان ستمکار مغربی مجبور به تحمل سختی، نوشتن لغتنامه نکرد.

معنی بیتها :

درد عشقی کشیده ام که می‌پرس زهر هجری کشیده ام که می‌پرس

معنی : رنج عشقی را تحمل کرده ام که درباره ی آن نپرس و زهر جدایی نوشیده ام که از تلخی آن نپرسید. (زیرا آن قدر سخت بوده که توضیح آن مشکل می باشد.)

آرایه ادبی : تشبیه (زهر هجر) تلخی هجر به زهر تشبیه شده است.

نکته ی دستوری : درد عشقی ← مفعول زهر هجری ← مفعول

گشته ام در جهان و آخر کار دلبری برگزیده ام که می‌پرس

معنی : سراسر دنیا را جستجو کرده ام و عاقبت دلبری را انتخاب کردم که نمی توان وصفش کرد.

بی تو در کلبه گدایی خویش رنج هایی کشیده ام که می‌پرس

معنی : بدون تو در خانه فقیرانه خودم سختی های زیادی را تحمل کردم که درباره آن چیزی از من نپرس.

آرایه ادبی : تشبیه گدایی به کلبه تشبیه شده است.

به مقامی رسیده ام که می‌پرس

همچو حافظ ، غریب در ره عشق

معنی : مانند حافظ، دور از وطن و تنها در راه عشق هستم ولی پس از تحمل رنج ها، به مقام و درجه ای از عرفان رسیده ام که پرسیدنی نیست.

پیام درس:

این درس درباره دهخدا نویسنده و شاعر بزرگ ایرانی می باشد . علی اکبر دهخدا برای نوشتن لغتنامه ی بزرگی که امروز در دست ما وجود دارد رنج ها و سختی های بسیاری را تحمل کرد. و نتیجه ی آن همه رنج و سختی کتاب بی نظیری به نام لغتنامه دهخدا است.

★ دانش آموز توانمندم !

می دانی علی اکبر دهخدا که بود؟ برایم بنویس. (برای پیدا کردن پاسخ می توانی از نام نامه در آخر کتاب استفاده کنی.)

واژه آموزی :

★ تاکنون راه های مختلفی را برای ساختن کلمه در زبان فارسی فرا گرفته اید یکی دیگر از راه های ساختن کلمه جدید افزودن واژه ی « نامه » به پایان کلمه نخست است . مانند :

واژه ی جدید	"نامه"	واژه
درسنامه	+ نامه =	درس
	+ نامه =	بار
	+ نامه =	سال

بهتر یاد بگیریم :

در اینجا به معنی " نامه " توجه کنید :

به مطالبی که برای کسی یا سازمانی بر روی کاغذ و مانند آن نوشته می شود و معمولاً داخل پاکت قرار می گیرد و به وسیله پست به دست گیرنده می رسد نامه می گویند.

در دستور زبان فارسی ، گاهی برای ساختن یک واژه مرکب (واژه هایی که از دو یا سه جزء معنی دار ساخته شوند مرکب نامیده می شوند) از کلمه نامه استفاده می شود ؛ مانند :

شناسنامه ← شناس + نامه = نوشته ای که اطلاعات شخصی هر فرد در آن می آید.

تقدیر نامه ← تقدیر + نامه = نوشته ای که در آن از شخصی برای انجام کاری تقدیر و تشکر به عمل می آید.

مثال هایی دیگر : روزنامه ، کارنامه ، دعوتنامه ، زیارت نامه

★ با توجه به توضیحات بالا در جای خالی واژه های مناسب قرار بده :

الف (..... + =) (کتابی که در آن اتفاق های مهم یک سال نوشته می شود).

ب) + = (نوشته ای که در آن کسی را به حضور در جایی یا انجام کاری فراخوانده باشد).

معنی بیت های شعر باران:

شاعر: بابا طاهر

قالب شعر: دوبیتی

خوشا آنان که الله یارشان بی به حمد و قل هو الله کارشان بی

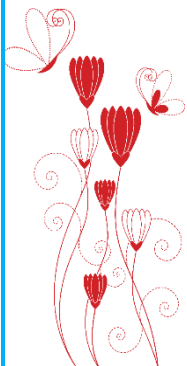
خوش به حال کسانی که خداوند یار و پشتیبان شان است و همیشه در حال یاد خداوند هستند.

نکته دستوری: خوشا به معنی چقدر خوب و شبه جمله است.

"بی" به معنی "باشد" لهجه لری ، چون باباطاهر به زبان لری شعر می گفت.

خوشا آنان که دائم در نمازند بهشت جاودان بازارشان بی

خوش به حال کسانی که همیشه در حال عبادت هستند و بهشت جای زندگی آن ها خواهد بود.

خداوندا به فریاد دلم رس کس بی کس تویی، من مانده بی کس

خدایا ! به من کمک کن زیرا تو یاور انسان های بی پناه هستی من تنها مانده ام کمکم کن.

آرایه ادبی: به فریاد رسیدن کنایه از کمک کردن

نکته دستوری: "خداوندا" منادا و ندا

همه گویند طاهر کس نداره خدا یار منه چه حاجت کس

همه می گویند که باباطاهر تنها و بی یاور است وقتی که خدا یاور من باشد من نیاز به کمک هیچ کسی ندارم.

معنی بیت ها :

قالب شعر: رباعی شاعر: سید حسن حسینی

ای نام تو روییده به گلدان لبم در مرحمت تو غوطه ور روز و شبم

خدایا من همیشه مشغول راز و نیاز با تو هستم و تمام روز و شب در دریای لطف و مهربانی تو شناور هستم.

آرایه ادبی: تشبیه، گلدان لبم ← لب به گلدان تشبیه شده آرایه ادبی: تضاد ← روز و شب

در خاک طلب بذر دعا کاشته ام باران اجابت تو را می طلبم

من دعا می کنم و از تو می خواهم که نیازم را برطرف کنی و منتظرم که خواسته های مرا بپذیری و برآورده کنی.

قالب شعر: دوبیتی شاعر: مصطفی علی پور

اگر آن سر قامت رو نماید در باغ خدا را می گشاید

اگر امام زمان عجل الله ظهور کند ، تمام زیبایی های خداوند را به ما نشان می دهد.

سبز قامت: امام زمان باغ خدا : بهشت

تنم را فرش کردم تا بتازد دلم را نذر کردم تا بیاید

جسمم را آماده کرده‌ام تا در راه او فدا شود و از ته دل نذر کرده‌ام که هر چه زودتر ظهور کند.

آرایه ادبی : تنم را فرش کردم کنایه است از آماده فدا شدن

پیام درس :

در دو شعر اول از باباطاهر و سید حسن حسینی مناجات با خداوند مطرح شده است شاعری گوید انسان با وجود لطف خداوند همیشه موفق خواهد بود و وجود خداوند سعادت است در شعر پایانی از مصطفی علی پور به توصیف شخصیت حضرت مهدی (عجل الله) پرداخته شده است.

